

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2002-2003

6 mei 2003

VOORSTEL VAN DECREET

- van de heren André Denys en Karlos Callens, mevrouw Dominique Guns
en de heren Patrick Lachaert, Cis Schepens en Jul Van Aperen –**
- houdende het nemen van dringende maatregelen ter stimulering
van de verwerking van dierlijke mest**

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

I. Hoogdringendheid

In het kader van de invulling van de Europese nitraatrichtlijn¹ heeft de Vlaamse regering een drie-sporenbeleid ontwikkeld om de mestoverschotten weg te werken. De eerste pijler, die moet instaan voor 25% reductie van het mestoverschot, bestaat uit een aanpak aan de bron door nieuwe voeder-technieken en een herstructurering van de veehouderij (gestoeld op het stopzettingsbesluit² van 20 april 2001). Door efficiëntere bemestingstechnieken, de tweede pijler, moet eveneens 25% van het overschot kunnen benut worden op de bodem. De derde pijler, de mestverwerking, zou moeten zorgen voor een vermindering van 50% van het mestoverschot.

De eerste twee sporen zijn in volle werking. Het derde, dat van de mestverwerking, hinkt achterop. Zo was er voorzien dat in 2003 2,4 miljoen ton varkensmest zou verwerkt worden, maar intussen is er slechts voor 1,5 miljoen ton aan mestinstallaties vergund. Een urgent overheidsoptreden is hier noodzakelijk. Met dit voorstel van decreet willen we de druk op de sector aanhouden en een actiever overheidsoptreden creëren.

Een onmiddellijk, afzonderlijk decreet is wenselijk omdat het wachten op het complete herschrijven van het mestactieplan te veel tijd zal vergen om snel in te spelen op de gevolgen van de achterstand inzake mestverwerking. Ook omdat de gevolgen van de mestverwerkingplicht, van toepassing vanaf 1 januari 2003, ons dwingen om zonder verwijl op te treden.

Dit betekent echter niet dat een volledig herschrijven van MAP I/II geen noodzaak is. Aangezien de grote principes van MAP I/II – de gebiedsgerichte

aanpak, de ‘stand-still’ (een plafond voor de stikstof- en fosforproductie) en de positieve discriminatie van het gezinsveeteeltbedrijf – op verschillende punten voorbijgestreefd zijn, de beoogde doelstellingen onvoldoende gehaald worden en de teksten te specialistisch geworden zijn, is een herschrijven onvermijdelijk.

II. Milieujuridische situering

De wetgeving wat betreft de mestverwerking stoelt op de volgende pijlers³:

- 1° het mestdecreet⁴ en zijn uitvoeringsbesluiten. Dit decreet heeft de bescherming van het leefmilieu tegen verontreiniging door meststoffen tot doel. Het regelt de inventarisatie, het beheer en de afzet van dierlijke mest overeenkomstig algemeen geldende bepalingen. De maximale hoeveelheden mest die op het land mogen worden uitgereden en de minimaal te verwerken hoeveelheden worden hier vastgelegd;

Zie ook: T. Feyaerts, D. Huybrechts en R. Dijkmans, *Beste Beschikbare Technieken*, 2de editie, Vlaams Kenniscentrum voor Beste Beschikbare Technieken, Vlaams Instituut voor Technologisch Onderzoek VITO, oktober 2002, p. 41 e.v.

- ⁴ Het mestdecreet van 23 januari 1991 (decreet inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen (geconsolideerde tekst), BS 28 februari 1991, gewijzigd bij de decreten van 25 juni 1992 (BS 11 juli 1992), van 18 december 1992 (BS 29 december 1992), van 22 december 1993 (BS 29 december 1993), van 20 december 1995 (BS 30 december 1995), van 19 december 1997 (BS 30 december 1997), van 11 mei 1999 (BS 20 augustus 1999), van 3 maart 2000 (BS 30 maart 2000), van 8 december 2000 (BS 13 januari 2001), van 9 maart 2001 (BS 30 maart 2001), 21 december 2001 (BS 29 december 2001), erratum BS 14 februari 2002) en 19 juli 2002 (BS 31 augustus 2002).

Het mestdecreet had voornamelijk tot doel de bedrijfsmatige mestoverschotten af te zetten bij gebruikers die zelf geen dieren hadden. Eind 1995 kwam MAP I in voege. De bemestingsnormen werden gefaseerd strenger. De veeteeltsector kreeg de tijd tot 2002 om via bron- en (voedertechnieken) effectgerichte (mestverwerking) alternatieven of via vermindering van het aantal dieren door natuurlijke of versnelde afvloeiing hun mestoverschotten te verkleinen. MAP II werd goedgekeurd in het Vlaams Parlement op 27 april 1999. Daarbij werd decretaal vastgelegd dat MAP II pas in voege zou treden op het moment dat de Europese Commissie haar zegen gaf over de eraan gekoppelde vergoedingsregeling. In MAP II worden de bemestingsnormen gefaseerd tot 2003 aangepast. MAP IIbis werd op 23 februari 2000 door het Vlaams Parlement goedgekeurd. MAP IIbis bepaalt dat MAP II met terugwerkende kracht op 1 januari 2000 in voege treedt zonder te wachten op de goedkeuring van de vergoedingen.

¹ Richtlijn 91/676/EEG van de Raad van 12 december 1991 inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen. Publicatieblad nr. L 375 van 31/12/1991, blz. 0001 – 0008. De Nitraatrichtlijn schrijft voor dat zones waar te hoge nitraatconcentraties (meer dan 50 mg nitraat per liter) in oppervlakte- of grondwater voorkomen of zouden kunnen voorkomen indien maatregelen achterwege blijven, als kwetsbaar moeten worden afgebakend.

² Besluit van de Vlaamse regering van 20 april 2001 tot regeling van de vrijwillige, volledige en definitieve stopzetting van de productie van alle dierlijke mest, afkomstig van varkens, BS, 28 april 2001.

- 2° het decreet betreffende de milieuvergunningen en zijn uitvoeringsbesluiten (Vlarem I en Vlarem II)⁵. Het milieuvergunningendecreet heeft als eerste doelstelling het voorkomen en beperken van hinder en verontreiniging. Dit wordt gerealiseerd via een systeem van individuele vergunningen waarin de exploitatievoorwaarden worden opgelegd. De meeste vergunningsvoorwaarden zijn gebaseerd op criteria uit Vlarem II ;
- 3° naast milieuaspecten spelen ook elementen van ruimtelijke ordening een rol bij de vergunnings-toekenning van een mestverwerkingsproject. Deze criteria worden uiteengezet in een omzendbrief van de Vlaamse minister van Economie, Ruimtelijke Ordening en Media uit december 2000⁶ ;
- 4° de regelgeving over de export van de eindproducten van de mestverwerking, zoals die wordt vastgelegd in enkele Europese en Belgische regelgevingen ;
- 5° de wetgeving over groene energie die de productie van elektriciteit uit hernieuwbare ener-

giebronnen, zoals o.a. dierlijke mest (biogas, verbranding) stimuleert ;

- 6° de wetgeving over de bodembescherming.

III. Stand van zaken mestverwerking

Mestverwerking kan gedefinieerd worden als het behandelen van de mest op een dusdanige manier dat de nutriënten⁷ in de mest geneutraliseerd worden of in een vorm gebracht worden zodat ze makkelijk exporteerbaar zijn naar gebieden buiten Vlaanderen waar nog een nutriëntentekort is.

Vanaf 1 januari 2003 geldt de plicht tot volledige verwerking of export van het bedrijfsmatige mestoverschot voor de bedrijven met een mestproductie van 10.000 kg fosfaat (P_2O_5) of meer.

De verwerkingsplicht is afhankelijk van twee factoren : de hoogte van de productie en de mest die afgezet wordt op de eigen gronden. De eigenlijke verwerkingsplicht is gebaseerd op de productie minus de toegelaten afzet en wordt omschreven als het bedrijfsoverschot.

⁵ Decreet van 28 juni 1985 betreffende de milieuvergunning (BS 17 september 1985). Gewijzigd bij de decreten van: 7 februari 1990 (BS 13 maart 1990), 12 december 1990 (BS 21 december 1990, err. BS 15 februari 1991), 21 december 1990 (BS 29 december 1990), 22 december 1993 (BS 29 december 1993), 21 december 1994 (BS 31 december 1994), 8 juli 1996 (BS 2 augustus 1996), 21 oktober 1997 (BS 10 januari 1998), 11 mei 1999 (BS 20 augustus 1999), 18 mei 1999 (BS 30 september 1999), 3 maart 2000 (BS 30 maart 2000), 9 maart 2001 (BS 30 maart 2001) en 21 december 2001 (BS 29 december 2001).

⁶ Omzendbrief Vlaams minister van Economie, Ruimtelijke Ordening en Media Dirk Van Mechelen. RO/2000/02: Richtlijnen voor de beoordeling van aanvragen om een stedenbouwkundige vergunning voor bedrijfsgebonden mestbe- en mestverwerkingsinstallaties of voor mestbe- en mestverwerkingsinstallaties van beperkte schaal in agrarisch gebied.

⁷ Nutriënten zijn (planten)voedingstoffen waaronder stikstof (N), fosfor (P) en kalium (K). Als de hoeveelheid stikstof, fosfor en kalium in het milieu te hoog wordt, treden er problemen op. P_2O_5 is de fosforverbinding difosforpentoxide.

Overzicht huidige mestverwerkingplicht :

Mestproductie (kg P ₂ O ₅)	Percentage van het bedrijfsmatige mestoverschot dat verwerkt of geëxporteerd moet worden vanaf 1 januari 2003
7.500-10.000	30
=>10.000	100

De volgende tabel geeft een overzicht van het aantal bedrijven dat moet verwerken vanaf 1 januari 2003 en de te verwerken hoeveelheid uitgedrukt in kg P₂O₅ t.o.v. de te verwerken hoeveelheid mest/geproduceerde hoeveelheid mest van dat bedrijf.⁸

Overzicht aantal verwerkingsplichtige bedrijven in 2003 :

Verhouding te verwerken hoeveelheid P ₂ O ₅ /geproduceerde hoeveelheid P ₂ O ₅	Aantal bedrijven	Te verwerken kg P ₂ O ₅
0-10 %	112	50.000
10-20 %	274	400.000
20-30 %	572	1.300.000
30-40 %	35	150.000
40-50 %	24	150.000
50-60 %	38	300.000
60-70 %	45	400.000
70-80 %	72	700.000
80-90 %	119	1.600.000
90-100 %	404	8.300.000
totaal	1.695	13.350.000

Er zijn circa 8.500 varkenshouders en deze tabel leert ons dat er 1.695 zijn die volgens de huidige wetgeving geheel of gedeeltelijk mestverwerkingsplichtig zijn omdat ze méér produceren dan wat ze op hun gronden kunnen afzetten.

⁸ Voortgangsrapport 2002 over de aanpak van de Mestproblematiek in Vlaanderen door de Mestbank.

Ter volledigheid vermelden we ook dat in een vorige versie van het mestdecreet een graduele verzwaring van de verwerkingplicht was ingeschreven. Het voorzag voor het jaar 2003 in een stapsgewijze verhoging van de mestverwerkingplicht van 30, 45, 60 en 75% naargelang de bedrijfsgebonden mestproductie de limiet overschreed van 7.500, 10.000, 12.500 en 15.000 kg P_2O_5 . Dat artikel werd echter door aanpassing van artikel 9, op 11 mei 1999, aangevuld met de bepaling dat de producenten wier mestproductie blijkens de aangifte(n) van het voorafgaande aanslagjaar 10.000 kg difosforpentoxide of meer bedroeg, verplicht worden om vanaf 1 januari 2003 de totaliteit van hun mestoverschotten te verwerken en/of te exporteren.

Hoeveel mest moet er verwerkt worden ?

Uitgaande van een eventueel akkoord van Europa over het voorstel van de Vlaamse regering om Vlaanderen in te kleuren als 46% kwetsbaar gebied, zouden de volgende hoeveelheden moeten verwerkt worden om te voldoen aan de beleidsopties voor de nitraatrichtlijn :

- op basis van een geschatte **productie** 2002 van **69 miljoen kg P_2O_5** (difosforpentoxide) moet er **14 miljoen kg P_2O_5** aan mestoverschotten verwerkt worden. Beperken we ons tot de varkensproductie waar zich de grootste problemen stellen, stemt dit overeen met een verwerkingsvolume van ongeveer **2,4 miljoen ton varkensmest**⁹.

Rekenen we die hoeveelheden om naar de toegekende nutriëntenhalte en de milieuvergunning, krijgen we de volgende (theoretische) maximale verwerkingsbehoeften :

- op basis van de toegekende **nutriëntenhalte** van **89 miljoen kg P_2O_5** zou er **34 miljoen kg P_2O_5** moeten verwerkt worden. Dit correspondeert met een verwerkingsvolume van circa **5,8 miljoen ton varkensmest** ;
- op basis van de toegekende **milieuvergunningen** van **115 miljoen kg P_2O_5** zou er **60 miljoen kg P_2O_5** verwerkt moeten worden, wat overeenstemt met een verwerkingsvolume van circa **10,3 miljoen ton varkensmest**.

Deze cijfers tonen aan dat een significant aanbod van mestverwerkingsmogelijkheden een conditio sine qua non is om de doelstellingen van de nitraatrichtlijn te bereiken.

⁹ Rapport VCM, *Parl. St. Vl. Parl.* 2002-2003, nr 1569/1.

De noodzaak van mestverwerking als belangrijke pijler om het mestprobleem mede op te lossen wordt eveneens overtuigend aangetoond in een voortgangsrapport van 23 januari 2003 van het Vlaams Coördinatiecentrum voor Mestverwerking VCM : "Mestverwerking in Vlaanderen : een stand van zaken" (*Parl. St. Vl. Parl.* 2002-2003, nr. 1569/1).

Overzicht verwerkingsplicht anno 2003 (in ton mest) in Vlaanderen :

Provincie	Varkensmest	Pluimveemest
Antwerpen	500.000	120.000
Vlaams-Brabant	70.000	10.000
West-Vlaanderen	1.300.000	140.000
Oost-Vlaanderen	400.000	50.000
Limburg	120.000	45.000
Vlaanderen	2.390.000	365.000

Bron : Mestbank

Wanneer we weten dat er begin 2003 een mestverwerkingscapaciteit van circa 1,5 miljoen ton varkensmest vergund is¹⁰ (en een flink stuk minder operationeel is), is het overduidelijk dat er inzake mestverwerking snel extra inspanningen moeten geleverd. Die inspanningen moeten komen van de sector én van de overheid.

Mestverwerking komt niet spontaan tot stand, vooral omdat de kostprijs hoger is dan die van mestafzet. Daarom is het noodzakelijk dat een beleid gevoerd wordt dat de druk op de sector hoog houdt, gekoppeld aan meer actieve overheidsondersteuning. Tot dusver wordt er enkel een beleid gevoerd van hoge druk op de sector. Dit gebeurde door het invoeren van de mestverwerkingplicht. Het niet uitvoeren van de mestverwerkingplicht wordt gesanctioneerd door zware superheffingen.

De Commissie voor Leefmilieu, Natuurbehoud en Ruimtelijke Ordening van het Vlaams Parlement besteedde diverse vergaderingen aan deze problematiek, aangevuld met werkbezoeken. Hierdoor kwamen een aantal handicaps aan het licht die de stap naar mestverwerking verhinderen.

¹⁰ Bron = Mestbank

Ze kunnen als volgt samengevat worden :

- de onzekerheid over welke de beste beschikbare technieken zijn ;
- de economische haalbaarheid ;
- het contraproductieve karakter van de 100% verwerkingsplicht ;
- het ontbreken van financiële ‘incentives’ van de overheid.

De werkzaamheden in de Commissie voor Leefmilieu, Natuurbehoud en Ruimtelijke Ordening gaven onder meer aanleiding tot de aanneming op 6 november 2002 van een met redenen omklede motie tot besluit van de op 17 oktober 2002 door de heer Jos De Meyer in commissie gehouden interpellatie tot mevrouw Vera Dua, Vlaams minister van Leefmilieu en Landbouw, over het tekort aan mestverwerkinginstallaties (*Parl. St.* VI. Parl. 2002-2003, nr. 1359/1).

IV. Beste Beschikbare Technieken

Beste Beschikbare Technieken – BBT¹¹ – zijn technieken die op bedrijfsschaal bewezen zijn, het beste milieuresultaat neerzetten en haalbaar zijn qua kost.

Voor pluimveemest is de BBT bijvoorbeeld de cyclus bestaande uit verbranden, export of composteren + export, telkens voorafgegaan door het drogen met stallucht.

In de praktijk wordt steeds voor een combinatie van technieken gekozen. Om die reden wordt in de literatuur ook het begrip "verwerkingstraject" gebruikt. Voor enkele representatieve verwerkings-trajecten, hoofdzakelijk voor varkensmest en in tweede orde voor pluimveemest, heeft de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) een vergelijkend BBT-onderzoek gedaan naar technische haalbaarheid, milieuproformantie en kostprijs.¹²

De VITO komt op basis van wetenschappelijke studie tot de volgende conclusies.

Voor varkensmest :

1. is gedeeltelijke mestverwerking technisch haalbaar, mestverwerking zonder noodzaak van uitrijden van verarmde mest moet nog op bedrijfsschaal bewezen worden ;
2. in bijna alle gevallen zal nog een deel van de verarmde mest uitgereden moeten worden in Vlaanderen ;
3. bij 100% verwerking (geen uitrijden meer van een verarmde mestfractie) moet op meer dan 25 euro/ton mest gerekend worden indien de dikke fractie naar Wallonië of andere buurregio's kan gevoerd worden. Bij uitvoer van de dikke fractie buiten België en conform de Europese hygiënerichtlijnen moet op meer dan 32 euro/ton gerekend worden ;
4. gedeeltelijke mestverwerking heeft een globaal milieuvoordeel dat vooral gerealiseerd wordt door de vermindering van N- en P-verontreiniging van oppervlakte- en grondwater, in mindere mate energiebesparing ;
5. gedeeltelijke mestverwerking is een kosteneffectieve techniek om N- en P-verontreiniging te reduceren ;
6. het grote struikelblok is de kostenhaalbaarheid voor de varkenshouder. De rendabiliteit van de varkenshouderij zal gevoelig dalen waardoor een deel van de boeren op termijn de competitie met varkenshouders in regio's zonder mestoverschot zal verliezen.

Voor pluimveemest (synopsis) :

1. 100 % mestverwerking is technisch mogelijk ;
2. mestverwerking is een relatief kosteneffectieve manier om N- en P-verontreiniging van oppervlakte- en grondwater te reduceren ;
3. de kostenhaalbaarheid is beter als voor varkensmest, mede door het prijsdrukkend effect van export zonder behandeling, maar kan toch nog nadelig zijn om de competitie met kippenkwekers in regio's zonder mestoverschot aan te gaan.

Verwerkingstrajecten voor varkensmest

Voor de 100% verwerking van varkensmest zijn er omwille van de kostprijs op dit ogenblik geen beste beschikbare technieken. Gedeeltelijke mestverwer-

¹¹ Dit begrip is de Nederlandse afgeleide van het courant gebruikte Engelstalige letterwoord "BATNEEC": best available technology not entailing excessive costs.

¹² Zie supra, Vito-studie van Feyaerts e.a., Beste Beschikbare Technieken.

king is milieubevorderend en naar kostprijs haalbaar.

Daarom stellen we in dit voorstel van decreet voor om de BBT door de VITO te laten vastleggen, op basis van de volgende verwerkingstrajecten.

Overzicht verwerkingstrajecten die voor BBT in aanmerking komen :

Type traject	Rendement
Verwerkingstraject type 1	Minimaal 30% van N/P verwerkingsrendement
Verwerkingstraject type 2	Minimaal 50% van N/P verwerkingsrendement
Verwerkingstraject type 3	Minimaal 75% van N/P verwerkingsrendement

Een verwerkingstraject type 4 met rendement 100% is het optimale streefdoel, maar komt niet in aanmerking voor BBT wegens de onhaalbare kostprijs. We willen dit optimale traject echter wel stimuleren via een nieuw heffingsstelsel waarbij "mestboni" de handicap van de haalbaarheid moeten overbruggen.

Overzicht verwerkingstraject type 4 :

Verwerkingstraject type 4	99% van N/P verwerkingsrendement
----------------------------------	----------------------------------

Certificering

Het ontbreken van BBT voor de verwerking van varkensmest is een rem op de bereidheid van bedrijven om te investeren in projecten voor mestverwerking.

We zien het dan ook als een dringende noodzakelijkheid dat de Vlaamse regering de opdracht geeft aan de VITO om voor de verwerkingstrajecten type 1, 2 en 3 de BBT te certificeren.

Certificering moet gebaseerd zijn op volgende principes :

1. verwerking van mest heeft de voorkeur op het uitrijden van mest ;
2. de economische haalbaarheid en het concurrentieel karakter ;
3. er moet rekening gehouden worden met de milieuprestandie in relatie tot de nitraatrichtlijn ;

4. er moet rekening gehouden worden met de globale milieubalans, ook met energieverbruik ;
5. de verwerkingstrajecten moeten volgende minimumrendementen waarborgen :
 - a. 30% voor bedrijven die meer dan 7.500 en tot en met 10.000 kg P_2O_5 produceren ;
 - b. 50% voor bedrijven die meer dan 10.000 en tot en met 12.500 kg P_2O_5 produceren ;
 - c. 75% voor bedrijven die meer dan 12.500 kg P_2O_5 produceren.

V. Kosten en economische haalbaarheid¹³

De varkenshouderij wordt in vier bedrijfstypes opgedeeld :

- de zeugenhouderijen ;
- de gesloten bedrijven die zeugen houden en geproduceerde biggen afmesten ;
- de open gemengde bedrijven die ook biggen van elders inkopen ;
- de vleesvarkenbedrijven die biggen inkopen om ze tot slachtrijpe dieren af te mesten.

De branche vertegenwoordigde in 2000 een productiewaarde van 1,4 miljard euro.

Het areaal telde bij de laatste steekproef van het Nationaal Instituut voor de Statistiek in november 2002 668.067 zeugen, 4,1 miljoen vleesvarkens en 1,8 miljoen biggen ; een totaal van 6,6 miljoen dieren. Op een doorsnee vleesvarkensbedrijf zitten 700 dieren. Er waren in 2000 36 bedrijven die meer dan 2.500 vleesvarkens tellen.¹⁴

Het inkomen van de varkenshouder is in belangrijke mate afhankelijk van de vleesprijs die ontvangen wordt voor de gekweekte vleesvarkens. De prijs wordt bepaald door het evenwicht van aanbod en vraag en dit op Europese schaal. De prijs van het veevoeder vormt een belangrijk onderdeel van de kosten in de intensieve varkenshouderij. Anderzijds wordt de rentabiliteit van de veevoedersector

¹³ Cijfermateriaal van het CLE, Centrum voor Landbouweconomie, Ministerie van Middenstand en Landbouw, Bestuur voor Onderzoek en Ontwikkeling - DG6

¹⁴ Bron : website Nationaal Instituut voor de Statistiek

volledig bepaald door de afzet van de producten in de veehouderij. Deze onderlinge afhankelijkheid heeft er voor gezorgd dat er een integratie tussen de veevoeder- en intensieve veehouderij plaatsvond. Naar schatting zijn 62% van de varkens eigendom van zogenaamde integratoren.

De varkenshouder bevindt zich in een zwakke positie : de concurrentie met varkenshouders uit andere regio's is groot, de betrokkene heeft geen invloed op de afzetprijzen van de vleesvarkens, de meeste varkensboeren zijn onderaannemers van grote integratoren. Elke bijkomende kost vreet aan de reeds minimale marges.

Vergelijking van het arbeidsinkomen tegenover de kosten voor mestverwerking

Hieronder vindt u de bedrijfsresultaten van vleesvarkensbedrijven per gemiddeld aanwezig slachtvarken en zonder mestkosten. De meest recente cijfers dateren van 1998¹⁵. Omdat de varkenssector cyclisch is en 1998 een bijzonder slecht jaar was, vermelden we ook het gemiddelde cijfer voor de periode 1993-1997. De bedragen zijn in euro.

Overzicht arbeidsinkomen varkensbedrijven :

Parameters	1998	1993-1997
opbrengst	145	318
directe kosten	118	251
krachtvoer	114	135
bruto saldo ¹⁶	27	67
bruto saldo/m ³ mest ¹⁷	17-24	42-61
bruto saldo per kg P ₂ O ₅	4	10
onderhoud	6	4
beschikbaar inkomen	21	63
indirecte kosten, afschrijvingen	19	20
Totaal arbeidsinkomen	2	43
Totaal arbeidsinkomen per m³ mest	1-2	27-39
Totaal arbeidsinkomen per kg P₂O₅	0,3	6

¹⁵ Bron: CLE, 2000 en 2000a. Men gaat uit van een omzet-snelheid van 2,5 dieren per jaar: 1 gemiddeld aanwezig varken komt dus overeen met 2,5 dieren.

¹⁶ Bruto saldo of marge is het verschil tussen de totale opbrengst en directe kost.

¹⁷ 6,5 kg P₂O₅/dier/jaar en 5 kg P₂O₅ per m³ mest (Mestgids 2000).

Uit deze cijfers blijkt dat het inkomen van de varkenshouder in belangrijke mate afhankelijk is van de vleesprijs die ontvangen wordt voor de gekweekte vleesvarkens.

Per gemiddelde varkensplaats (2, 5 varkens per jaar) over de periode 1993-1997 realiseerde de varkensboer in de jaren '93 -'97 een arbeidsinkomen van 43 euro.

Voor 1998 valt dat cijfer echter terug op 2 euro.

1 varkensplaats levert per jaar 1,2 m³ ruwe mest op. Tegenover 1 m³ geproduceerde ruwe mest staat een arbeidsinkomen van 1,8 euro (1998) tot 39 euro (1993-1997).

Tegenover dit inkomen moeten we de extra kostprijs voor de mestverwerking afzetten. De VITO berekende dat anno 2002 voor 100% mestverwerking 32 à 37 euro/m³ betaald wordt. Zetten we de opbrengst per varken af tegen de kostprijs van de mestverwerking dan blijkt 100% mestverwerking de inkomensmarge volledig op te souperen.

Praktijkvoorbeeld – kostprijs per kg levend varken

Ter illustratie van het kostenplaatje verbonden aan mestverwerking, geven we het praktijkvoorbeeld van een gemiddeld varkensbedrijf. Hierbij wordt de meerkost van de mestverwerking afgezet tegenover de prijs "levend varken".

Een gesloten varkensbedrijf met 200 zeugen en 1.600 vleesvarkens raamt zijn productiekost, inclusief vergoeding voor arbeid, op ongeveer 1 euro/kg levend varken.

Bij het behoud van de 100% mestverwerkingsplicht verhoogt de kostprijs, boven op transport, door de superheffing met ca. 8%. Installaties met een rendement van 75% zijn operationeel en hebben het vertrouwen gewonnen bij dergelijke bedrijven. Een verwerkingsrendement van 75% met behoud van de 100% mestverwerkingsplicht impliceert het betalen van heffingen op de overblijvende 25%. Dit doet de kostprijs stijgen met ca. 5,5% (3,5% verwerkingskost + 2% heffingen). Als de mestverwerkingsplicht teruggebracht wordt naar 75% dan blijft de meerkost beperkt tot 3,5%. Dat is een concurrerend bedrag tegenover de kosten voor de mestafzet op gronden, welke geraamd worden tussen 3% en 4% van de productiekost.

Overzicht haalbaarheid op basis kostprijs/kg varken :

100% verwerkingsplichtig	0% verwerking	productiekost 108% (100% + 8% superheffing)
100% verwerkingsplichtig	75% mestverwerking en 25% mestafzet	productiekost 105,5% (100% + 3,5% verwerkingskost + 2% superheffing)
75% verwerkingsplichtig	75% mestverwerking en 25% mestafzet	productiekost 103,5% (100% + 3,5% verwerkingskost) = concurrentieel met kostprijs van afzet.

VI. Conclusie mestverwerkingsplicht

Zowel de berekening van de VITO¹⁸ als het praktijkvoorbeeld tonen aan dat de 100% mestverwerkingsplicht contraproductief werkt. 100% mestverwerkingsplicht vernietigt de budgettaire marge en is niet concurrerend met mestafzet op gronden. Daarentegen zijn de bestaande systemen die 75% van N & P verwerken (traject type 3) wel concurrerend.

De volledige verwerkingsplicht leidt tot een marktuitstotende kostprijs van de mestverwerking, werkt remmend in plaats van stimulerend. De lat ligt te hoog inzake bedrijfseconomische rentabiliteit, wat leidt tot waarborgweigeringen door de banken. De volledige verwerking van mest, alhoewel technisch haalbaar, blijkt in de praktijk onbetaalbaar te zijn.

Om de inspanningen te verdelen in een verhouding dat de grote bedrijven de grootste lasten dragen, voorzien wij in een graduele mestverwerkingsplicht. Wij trekken conclusies uit de studies rond economische haalbaarheid en schaffen daarom de 100% mestverwerkingsplicht af.

De basis is het bedrijfsoverschot, d.i. de productie van mest minus de toegelaten afzet op de eigen gronden.

Overzicht mestverwerkingsplicht voorstel van decreet

Productie 7.500 tot 10.000 kg P ₂ O ₅	= minimaal 30% verwerking bedrijfsoverschot
Productie 10.000 tot 12.500 kg P ₂ O ₅	= minimaal 50% verwerking bedrijfsoverschot
Productie >12.500 kg P ₂ O ₅	= minimaal 75% verwerking bedrijfsoverschot

¹⁸Feyaerts e.a.

VII. Mestheffingen kunnen mestboni worden

Het huidige systeem van heffingen dat gekoppeld is aan de mestverwerkingsplicht werkt te sanctionerend en is bovendien contraproductief. Met dit voorstel van decreet willen wij vooral aan positieve stimulering doen.

Betaalde heffingen zullen bij effectieve verwerking geristorneerd worden en te betalen heffingen omgebogen worden in 'mestboni' als men beter presteert dan de mestverwerkingsplicht oplegt.

Overzicht ristorning betaalde heffingen, voorstel

	Maximale terugstorting betaalde superheffing	Bedrag terugstorting
Traject type 1 = minimaal 30% verwerking bedrijfsoverschot		
Bedrijven met productie boven 7.500 kg P ₂ O ₅	12 maanden	30%
Traject type 2 = minimaal 50% verwerking bedrijfsoverschot		
Bedrijven met productie boven 10.000 kg P ₂ O ₅	18 maanden	50%
Traject type 3 = minimaal 75% verwerking bedrijfsoverschot		
Bedrijven met productie boven 12.500 kg P ₂ O ₅	18 maanden	75%
Traject type 4 = verwerking tot 99%	24 maanden	100%

Overzicht te betalen heffingen die kunnen mestboni worden, voorstel

	Verwerking lager dan verwerkingsplicht	Verwerking hoger dan verwerkingsplicht
Bedrijven boven 7.500 kg P ₂ O ₅ , mestverwerkingsplicht 30%	heffing 0,99 EUR/kg	hoger dan 50% → mestbonus 0,99 EUR/kg
Bedrijven boven 10.000 kg P ₂ O ₅ , mestverwerkingsplicht 50%	heffing 0,99 EUR/kg	hoger dan 75% → mestbonus 0,99 EUR/kg
Bedrijven boven 12.500 kg P ₂ O ₅ , mestverwerkingsplicht 75%	heffing 0,99 EUR/kg	99% → mestbonus 0,99 EUR/kg

Commentaar bij de artikelen

HOOFDSTUK I

Algemene bepalingen

Artikel 1

Deze bepaling wordt opgenomen om te voldoen aan de vereisten van artikel 19, § 1, tweede lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen.

Artikel 2

In deze bepaling worden een aantal in het voorstel van decreet gebruikte begrippen nader gedefinieerd.

Een sleutelbegrip is de "Beste Beschikbare Technieken" (BBT). Dit zijn de meest doeltreffende technieken voor een bepaalde toepassing, die op bedrijfsschaal bewezen zijn, het beste milieuresultaat neerzetten en haalbaar zijn qua kost. Het begrip wordt in Vlare II, artikel 1, 29°, gedefinieerd als :

"het meest doeltreffende en geavanceerde ontwikkelingsstadium van de activiteiten en exploitatiemethoden, waarbij de praktische bruikbaarheid van speciale technieken om in beginsel het uitgangspunt voor de emissiegrenswaarden te vormen is aangetoond, met het doel emissies en effecten op het milieu in zijn geheel te voorkomen of, wanneer dat niet mogelijk blijkt algemeen te beperken ;

a) "technieken" : zowel de toegepaste technieken als de wijze waarop de installatie wordt ontworpen, gebouwd, onderhouden, geëxploiteerd en ontmanteld ;

b) "beschikbare" : op zodanige schaal ontwikkeld dat de technieken, kosten en baten in aanmerking genomen, economisch en technisch haalbaar in de industriële context kunnen worden toegepast, onafhankelijk van de vraag of die technieken al dan niet op het grondgebied van het Vlaamse Gewest worden toegepast of geproduceerd, mits ze voor de exploitant op redelijke voorwaarden toegankelijk zijn ;

c) "beste" : het meest doeltreffend voor het bereiken van een hoog algemeen niveau van bescherming van het milieu in zijn geheel."

HOOFDSTUK II

Mestverwerkingsplicht

Artikel 3

Het mestdecreet van 23 januari 1991 regelt de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen. Na diverse aanpassingen werd MAP IIbis aangenomen door het Vlaams Parlement op 23 februari 2000 en bekrachtigd door de Vlaamse regering op 3 maart 2000 (Belgisch Staatsblad 30 maart 2000).

Door dit artikel vervalt de 100% verwerkingsplicht zoals vervat in § 4 van het mestdecreet. De 100% mestverwerkingsplicht is, hoe goed bedoeld ook in het kader van het verhogen van de druk op de sector, contraproductief. De lat ligt te hoog inzake bedrijfseconomische rentabiliteit, wat leidt tot waarborgweigeringen door de banken. De volledige verwerking van mest, alhoewel technisch haalbaar, blijkt onbetaalbaar te zijn.

Verder wordt de mestverwerkingsplicht ingevuld op basis van de productie van het bedrijf en gekoppeld aan de verwerkingstrajecten type 1, 2 & 3 waarvoor een BBT verkregen is. De verwerkingsplicht wordt vastgelegd op 30% voor de bedrijven die meer dan 7.500 tot 10.000 kg P₂O₅ produceren, 50% voor de bedrijven die meer dan 10.000 tot 12.500 kg P₂O₅ produceren en 75% voor bedrijven die meer dan 12.500 kg P₂O₅ produceren.

HOOFDSTUK III

Certificering verwerkingstrajecten

Artikel 4

Aan de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) wordt gevraagd om de certificering te doen van mestverwerkingsinstallaties op basis van de "Beste Beschikbare Technieken". Beste Beschikbare Technieken zijn technieken die

op bedrijfsschaal bewezen zijn, het beste milieuresultaat neerzetten en haalbaar zijn qua kost. Het begrip wordt in Vlarem II, artikel 1, 29°, gedefinieerd als :

"het meest doeltreffende en geavanceerde ontwikkelingsstadium van de activiteiten en exploitatiemethoden, waarbij de praktische bruikbaarheid van speciale technieken om in beginsel het uitgangspunt voor de emissiegrenswaarden te vormen is aangetoond, met het doel emissies en effecten op het milieu in zijn geheel te voorkomen of, wanneer dat niet mogelijk blijkt, algemeen te beperken ;

- a) "technieken" : zowel de toegepaste technieken als de wijze waarop de installatie wordt ontworpen, gebouwd, onderhouden, geëxploiteerd en ontmanteld ;
- b) "beschikbare" : op zodanige schaal ontwikkeld dat de technieken, kosten en baten in aanmerking genomen, economisch en technisch haalbaar in de industriële context kunnen worden toegepast, onafhankelijk van de vraag of die technieken al dan niet op het grondgebied van het Vlaamse Gewest worden toegepast of geproduceerd, mits ze voor de exploitant op redelijke voorwaarden toegankelijk zijn ;
- c) "beste" : het meest doeltreffend voor het bereiken van een hoog algemeen niveau van bescherming van het milieu in zijn geheel."

Mestverwerking is het behandelen en/of verwerken van dierlijke mest derwijze dat de nutriënten vervat in de dierlijke mest :

- ofwel worden gemineraliseerd en de vaste residu's, die na de mineralisatie overblijven, niet op in het Vlaamse Gewest gelegen cultuurgrond worden opgebracht, tenzij deze residu's eerst zijn behandeld tot kunstmest ;
- ofwel worden gerecycleerd en het gerecycleerde eindproduct niet op in het Vlaamse Gewest gelegen grond wordt opgebracht.

Artikel 5

Voor het verwerkingstraject 100 % kan er geen BBT-erkenning komen, omdat volgens het VITO-rapport dit op bedrijfsniveau economisch onhaalbaar is.

Toch willen we deze optimale verwerkingsmethode stimuleren, onder meer door het ristorneren van betaalde heffingen en het invoeren van mestbonusen. Om dit als overheid correct te kunnen beoordelen, is een loutere technische erkenning van VITO noodzakelijk.

HOOFDSTUK IV

Mestheffingen en mestboni

Artikel 6

Hier wordt het principe van de ristornering gesteld. Het eenmalige karakter wordt onderstreept en er wordt voor de terugbetaling een gradueel onderscheid gemaakt in percentage en tijd naargelang de omvang van de mestproductie en het bereikte rendement.

Artikel 7

Het sanctionerend karakter van de vroegere superheffingen wordt omgebouwd tot een combinatie van stimuleren en sanctioneren. Wie beter doet dan de opgelegde mestverwerkingsplicht, krijgt een mestbonus, wie slechter doet wordt gesanctioneerd met een heffing. De mestbonus kan slechts verkregen worden als men in een hoger verwerkingstraject terechtkomt.

HOOFDSTUK V

Inwerkingtreding

Artikel 8

Dit artikel regelt de inwerkingtreding.

André DENYS

Karlos CALLENS

Dominique GUNS

Patrick LACHAERT

Cis SCHEPENS

Jul VAN APREREN

VOORSTEL VAN DECREET

HOOFDSTUK I

Algemene bepalingen

Artikel 1

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Artikel 2

In dit decreet wordt verstaan onder :

- 1° mestdecreet : decreet van 23 januari 1991 inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen ;
- 2° VITO : de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek, opgericht bij decreet van 23 januari 1991 ;
- 3° mestverwerking : het behandelen en/of verwerken van dierlijke mest derwijze dat de nutriënten vervat in de dierlijke mest :
 - a) ofwel worden gemineraliseerd en de vaste residu's, die na de mineralisatie overblijven, niet op in het Vlaamse Gewest gelegen cultuurgrond worden opgebracht, tenzij deze residu's eerst zijn behandeld tot kunstmest ;
 - b) ofwel worden gerecycleerd en het gerecycleerde eindproduct niet op in het Vlaamse Gewest gelegen cultuurgrond wordt opgebracht ;
- 4° Beste Beschikbare Technieken (BBT) : de op Vlarem II, artikel 1, 29°, gebaseerde meest doeltreffende technieken voor een bepaalde toepassing, die op bedrijfsschaal bewezen zijn, het beste milieuresultaat neerzetten en haalbaar zijn qua kost ;
- 5° dierlijke mest : excrementen van vee of een mengsel van strooisel en excrementen van vee, alsook producten daarvan ;
- 6° verwerkingstraject : een gecertificeerde mestverwerkingsmethode, meestal bestaande uit

een combinatie van technieken, met een specifiek verwerkingsrendement ;

- 7° rendement : percentage van de nutriënten stikstof en fosfor welke op basis van een specifiek verwerkingstraject uit de dierlijke mest wordt verwijderd ;
- 8° mestbonus : financiële stimulus ten gunste van veebedrijven die investeren in verwerkingstrajecten met hoger rendement of die meer van hun mestproductie verwerken dan de mestverwerkingsplicht hen oplegt ;
- 9° superheffing : de heffing op het bedrijfsmatig mestoverschot van dierlijke mest dat niet volgens de bepalingen van artikel 9 van het mestdecreet ver- of bewerkt is ;
- 10° ristornering : een teruggave van de superheffing ;
- 11° bedrijfsoverschot : de bedrijfsgebonden productie van mest minus de toegelaten afzet op beschikbare gronden voor het bedrijf.

HOOFDSTUK II

Mestverwerkingsplicht

Artikel 3

In artikel 9 van het decreet van 23 januari 1991 inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen, vervangen bij het decreet van 11 mei 1999, worden de volgende wijzigingen aangebracht ;

- 1° in § 3 wordt het tweede lid opgeheven ;
- 2° in § 4, tweede lid, wordt 4° vervangen door wat volgt :
 - "4° vanaf 1 januari 2003 :
 - a) ten minste 30 percent, wanneer de bedrijfsmatige mestproductie van het bedrijf blijkt de aangifte(n) van het voorafgaande aanslagjaar meer dan 7.500 tot en met 10.000 kg P₂O₅ bedroeg ;
 - b) ten minste 50 percent, wanneer de bedrijfsmatige mestproductie van het be-

drijf blijkens de aangifte(n) van het voorafgaande aanslagjaar meer dan 10.000 tot en met 12.500 kg P_2O_5 bedroeg ;

- c) ten minste 75 percent, wanneer de bedrijfsmatige mestproductie van het bedrijf blijkens de aangifte(n) van het voorafgaande aanslagjaar meer dan 12.500 kg P_2O_5 bedroeg.

De verwerking van deze percentages van het bedrijfsmatig overschot aan dierlijke mest kan worden ingevuld door de verwerking van de niet-verwerkingsplichtige dierlijke mest afkomstig van een ander bedrijf. ".

HOOFDSTUK III

Certificering verwerkingstrajecten

Artikel 4

De Vlaamse regering stelt de nadere voorwaarden en regels vast in verband met de procedure en de inhoud van de certificering door de VITO van de Beste Beschikbare Technieken voor verwerkingstrajecten in varkensbedrijven, gebaseerd op de volgende elementen :

- 1° verwerking van mest heeft de voorkeur op afzet op grond ;
- 2° de economische haalbaarheid en het concurrentieel karakter ;
- 3° de milieuperformantie in relatie tot de nitraatrichtlijn ;
- 4° de globale milieubalans, inclusief het energieverbruik ;
- 5° de verwerkingstrajecten moeten volgende minimumrendementen waarborgen :
 - a) 30% voor bedrijven die meer dan 7.500 en tot en met 10.000 kg P_2O_5 produceren ;
 - b) 50% voor bedrijven die meer dan 10.000 en tot en met 12.500 kg P_2O_5 produceren ;
 - c) 75% voor bedrijven die meer dan 12.500 kg P_2O_5 produceren.

Artikel 5

De Vlaamse regering stelt de nadere voorwaarden en regels vast met het oog op de procedure en de inhoud van de certificering door de VITO van het verwerkingstraject met rendement 99% in varkensbedrijven.

HOOFDSTUK IV

Mestheffingen en mestboni

Artikel 6

Veeteeltbedrijven waarvan de bedrijfsmatige mestproductie van het bedrijf blijkens de aangifte(n) van het voorafgaande aanslagjaar meer dan 7.500 tot en met 10.000 kg P_2O_5 bedroeg, krijgen indien ze minstens 30% van hun bedrijfsoverschot van het voorafgaande aanslagjaar hebben verwerkt, een ristornering van 30% van de betaalde superheffing van het voorafgaande aanslagjaar.

Veeteeltbedrijven waarvan de bedrijfsmatige mestproductie van het bedrijf blijkens de aangifte(n) van het voorafgaande aanslagjaar meer dan 10.000 tot en met 12.500 kg P_2O_5 bedroeg, krijgen indien ze minstens 50% van hun bedrijfsoverschot van het voorafgaande aanslagjaar hebben verwerkt, een ristornering van 50% van de betaalde superheffing van het voorafgaande aanslagjaar en zes maanden daarvoor.

Veeteeltbedrijven waarvan de bedrijfsmatige mestproductie van het bedrijf blijkens de aangifte(n) van het voorafgaande aanslagjaar meer dan 12.500 kg P_2O_5 bedroeg, krijgen indien ze minstens 75% van hun bedrijfsoverschot van het voorafgaande aanslagjaar hebben verwerkt, een ristornering van 75% van de betaalde superheffing van het voorafgaande aanslagjaar en zes maanden daarvoor.

Veeteeltbedrijven waarvan de bedrijfsmatige mestproductie van het bedrijf blijkens de aangifte(n) van het voorafgaande aanslagjaar meer dan 12.500 kg P_2O_5 bedroeg, krijgen indien ze minstens 99% van hun bedrijfsoverschot van het voorafgaande aanslagjaar hebben verwerkt, een ristornering van 100% van de betaalde superheffing van het voorafgaande aanslagjaar en het jaar daarvoor.

Artikel 7

Veeteeltbedrijven waarvan de gewogen bedrijfsmatige mestproductie van het bedrijf blijkt de aangifte(n) van het voorafgaande aanslagjaar meer dan 7.500 tot en met 10.000 kg P_2O_5 bedroeg, krijgen voor het gedeelte mest dat ze in het lopende werkjaar boven 50% van hun totale bedrijfsoverschot verwerken, een mestbonus van 0,99 euro per kg N en/of P_2O_5 .

Veeteeltbedrijven waarvan de gewogen bedrijfsmatige mestproductie van het bedrijf blijkt de aangifte(n) van het voorafgaande aanslagjaar meer dan 10.000 tot en met 12.500 kg P_2O_5 bedroeg, krijgen wanneer ze in het lopende werkjaar 75% van hun mestoverschot verwerken voor het gedeelte mest boven 75% dat ze van hun totale bedrijfsoverschot verwerken, een mestbonus van 0,99 euro per kg N en/of P_2O_5 .

Veeteeltbedrijven waarvan de gewogen bedrijfsmatige mestproductie van het bedrijf blijkt de aangifte(n) van het voorafgaande aanslagjaar meer dan 12.500 kg P_2O_5 bedroeg, krijgen wanneer ze in het lopende werkjaar 99% van hun bedrijfsoverschot verwerken voor het gedeelte mest boven 75% dat ze van hun totale bedrijfsoverschot verwerken, een mestbonus van 0,99 euro per kg N en/of P_2O_5 .

HOOFDSTUK V

Inwerkingtreding

Artikel 8

Dit decreet treedt in werking op 1 juni 2003.

André DENYS
Karlos CALLENS
Dominique GUNS
Patrick LACHAERT
Cis SCHEPENS
Jul VAN APREREN
